

VI. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Prawniczych Zawodów Zaufania Publicznego „Perspektywy rozwoju samorządów prawniczych”, Toruń, 13 grudnia 2018 r.

W dniu 13 grudnia 2018 r. w Sali Posiedzeń Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa Prawniczych Zawodów Zaufania Publicznego, której pierwsza edycja została zatytułowana „Perspektywy rozwoju samorządów prawniczych”. Spotkanie zostało zorganizowane przez Zakład Prawa Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji UMK we współpracy z Kołem Naukowym Marketingu Prawniczego. Wydarzenie honorowym patronatem objęli: Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UMK prof. dr hab. Zbigniew Witkowski, Krajowa Rada Komornicza oraz Okręgowa Izba Radców Prawnych w Toruniu. Inspiracją dla podjęcia tematów poruszanych w czasie konferencji były przede wszystkim zmiany legislacyjne dotyczące poszczególnych prawniczych zawodów zaufania publicznego. W trakcie konferencji wystąpiło łącznie dwunastu prelegentów, którzy reprezentowali zarówno środowiska akademickie sześciu uniwersytetów, jak i poszczególne samorzady prawniczych zawodów zaufania publicznego.

Konferencję otworzył dr hab. Piotr Rączka, prof. UMK, kierownik Zakładu Prawa Administracyjnego WPiA UMK, który zasygnalizował, że konferencja powinna być próbą odpowiedzi na następujące pytania: czy zawody prawnicze są nadal zawodami zaufania publicznego oraz czy również w obszarze korporacji prawniczych mamy do czynienia z tendencjami centralistycznymi.

Panel pierwszy Konferencji moderowany przez dra hab. Piotra Rączkę, prof. UMK, rozpoczął się od wystąpienia dr hab. Agnieszki Bień-Kacały, prof. UMK, zatytułowanego „Przedprawne zagadnienia samorządu”. Prelegentka rozpoczęła od ogólnych rozważań na temat polskiego społeczeństwa, których celem było określenie, czy jest ono społeczeństwem *top-down*, czy raczej społeczeństwem *bottom-up*. Poruszyła także kwestię konstytucyjnej istoty samorządu terytorialnego w odniesieniu do istoty samorządu zawodowego. Wspólnymi elementami, które składają się na istotę jednego i drugiego samorządu, są: substrat osobowy oraz władczość. Okazuje się jednak, że w przypadku samorządów zawodowych, a więc także samorządów prawniczych, większe znaczenie ma element władczości.

Radca prawny dr Dorota Sylwestrzak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) podczas swojego wystąpienia pod tytułem „Czy zawody prawnicze są nadal

zawodami zaufania publicznego?” podjęła próbę odpowiedzi na jedno z najważniejszych pytań postawionych podczas otwarcia Konferencji. Rozpoczęła od wyjaśnienia istoty zawodu zaufania publicznego oraz jego statusu w świetle polskich regulacji prawnych. Podkreśliła intelektualny charakter czynności podejmowanych w ramach danego zawodu zaufania publicznego, konieczność posiadania wysokich kwalifikacji zawodowych zdobytych w czasie studiów i aplikacji w przypadku zawodów prawniczych oraz osobisty charakter stosunków z klientami. Swoje wystąpienie podsumowała, stwierdzając, że zawody prawnicze na gruncie obowiązującej obecnie regulacji wciąż są zawodami zaufania publicznego, jednakże nowelizacje zmierzają do deprecjacji tego pojęcia.

Wiceprezes Krajowej Rady Komorniczej komornik Tomasz Piłat wygłosił referat „Samorząd komorniczy w świetle nowych regulacji prawnych”, podczas którego przybliżył słuchaczom najistotniejsze zmiany legislacyjne dotyczące statusu komorników. Rozpoczął od kilku uwag historycznych, po czym przedstawił argumenty popierające tezę, że komornik również jest osobą wykonującą zawód zaufania publicznego, będąc jednocześnie swoistym zdecentralizowanym organem administracji publicznej. Podczas swojego wystąpienia dużo uwagi poświęcił zwiększonym kompetencjom o charakterze nadzorczym i kontrolnym, w które, na mocy nowej Ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771 ze zm.), wyposażony został Minister Sprawiedliwości.

Członek Krajowej Rady Radców Prawnych radca prawny Zbigniew Pawlak w swoim referacie „Dla kogo samorząd – uwagi *de lege ferenda*” poruszył kwestie dotyczące wewnętrznej organizacji oraz struktury samorządu zawodowego radców prawnych. Zwrócił uwagę na ryzyka związane z tworzeniem się w ramach tej struktury dalszych podziałów, które mogą wywierać negatywny wpływ na działanie całego samorządu. Odniósł się także do problemów związanych z funkcjonowaniem Krajowego Zjazdu Radców Prawnych.

Po przerwie rozpoczął się drugi panel konferencji, moderowany przez dra hab. Sławomira Pawłowskiego (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), a dotyczący w głównej mierze kwestii tajemnicy i etyki zawodowej w poszczególnych prawniczych zawodach zaufania publicznego. Jako pierwszy wystąpił mgr Maciej Kasprzyk (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) i przedstawił referat „Legislator jako nowa autonomiczna profesja prawnicza – kwestia zapotrzebowania i standardy kształcenia profesjonalistów”. Autor rozpoczął od omówienia regulacji dotyczących aplikacji legislacyjnej, po czym zwrócił uwagę słuchaczy na problematykę zapotrzebowania na tę profesję prawniczą oraz grona potencjalnie zainteresowanych podjęcia się jej. Podkreślił konieczność przywiązywania dużej wagi do uczenia aplikantów prawidłowego posługiwania się językiem prawnym, co ma skutkować w przyszłości tworzeniem przez nich jasnych i zrozumiałych norm prawnych.

Wystąpienie adwokat dr Magdaleny Matusiak-Frącczak (Okręgowa Rada Adwokacka w Łodzi, Uniwersytet Łódzki) „Przyszłość tajemnicy adwokackiej w Polsce” przybliżyło słuchaczom problemy związane z polskimi regulacjami dotyczącymi tajemnicy adwokackiej. Autorka rozpoczęła od przedstawienia kształtu regulacji tajemnicy adwokackiej na przykładzie Australii oraz Wielkiej Brytanii. Następnie omówiła rodzaje ryzyka, jakie niosą ze sobą zmiany dotyczące tej kwestii na gruncie polskiego prawa. Dużo uwagi poświęciła nowym uprawnieniom prokuratora, który,

na gruncie nowelizacji art. 180 Kodeksu postępowania karnego, może zwolnić osoby obowiązane do zachowania tajemnicy zawodowej od zachowania tej tajemnicy ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości. Poruszyła także problem nielikwidowania dowodów pozyskanych z naruszeniem tajemnicy adwokackiej.

Bezpośrednio powiązane z powyższą kwestią było wystąpienie mgr Sylwii Łazuk (Uniwersytet w Białymstoku) „Tajemnica zawodowa na gruncie orzecznictwa”. Prelegentka odniosła się do braku definicji legalnej pojęcia tajemnicy zawodowej. Nawiązując do poprzedniego wystąpienia, poruszyła problematykę wyjątków od zachowania tajemnicy zawodowej oraz elementów, które tą tajemnicą mogą zostać objęte zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego. Podkreśliła również potrzebę stworzenia definicji legalnej tajemnicy zawodowej w celu ujednoczenia znaczenia tego pojęcia oraz uniknięcia problemów związanych z jej stosowaniem.

„Reklama jako naruszenie etyki zawodowej notariuszy” – referat autorstwa mgr Małgorzaty Żukowskiej (Uniwersytet w Białymstoku) poruszył kwestie etyki oraz dopuszczalności informowania osób trzecich o swojej działalności przez notariuszy. Autorka odniosła się do wyraźnego zakazu reklamy przez notariuszy. Przedstawiła stanowisko orzecznictwa co do form reklamy, podając jako konkretny przykład zakaz przekonywania byłych klientów do ponownego skorzystania z usług danego notariusza bądź do polecenia jego usług innym osobom. W swoim wystąpieniu prelegentka omówiła też problemy związane z prowadzeniem przez notariuszy strony internetowej kancelarii.

Ostatni panel – moderowany przez dr Karolinę Rokicką-Murszewską (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) – rozpoczął się od wystąpienia dra hab. Sławomira Pawłowskiego oraz adwokata dr Lucyny Staniszewskiej (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) „Szkolenie i doskonalenie zawodowe aplikantów adwokackich – postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*”. Autorzy odnieśli się do propozycji zmian w szkoleniu aplikantów adwokackich, podkreślając niezwykle dużą wagę szczególnej, osobistej relacji pomiędzy aplikantem a jego patronem. Proponowali różne metody uatrakcyjnienia szkoleń aplikantów, np. poprzez angażowanie w nie biegłych sądowych. Kolejną propozycją autorów było stworzenie kodeksu dobrych praktyk patronackich, który miałby umocnić tę szczególną relację pomiędzy uczniem a jego mistrzem.

Mgr Mariusz Liskowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w swoim wystąpieniu „Status komornika sądowego – pracodawca czy może pracownik?” poruszył kwestię stosunku prawnego, na którego podstawie komornik wykonuje swój zawód. Rozpoczął od przedstawienia kilku argumentów przemawiających za uznaniem komornika za pracodawcę, wymieniając np. możliwość zawierania przez niego umów o pracę z osobami pracującymi w kancelarii oraz nowe normatywne ujęcie kancelarii, która może na jego gruncie być uznana za jednostkę organizacyjną. Autor zwrócił również uwagę na istnienie argumentów przemawiających za uznaniem komornika za pracownika, podkreślając istnienie stosunku podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego miejscowo sądu rejonowego. Ostatecznie jednak uznał, że komornik jest pracodawcą, natomiast w kontekście jego podległości można mówić o niepracowniczym zatrudnieniu typu administracyjnego.

W swoim referacie zatytułowanym „Rozwój konstytucyjnego standardu prawa do obrony w postępowaniach dyscyplinarnych jako problem prawniczych samorządów

zawodowych” mgr Kamil Dąbrowski (Uniwersytet Szczeciński) odniósł się do kontrowersji związanych z możliwością posiadania obrońcy w postępowaniach dyscyplinarnych w ramach danego samorządu. Prelegent podkreślił, że prawo do posiadania obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym, np. u radców prawnych, nie jest standardem i nie występuje w każdej okręgowej izbie radców prawnych. Zwrócił też uwagę na problem dolegliwości kary w porównaniu do potencjalnych kosztów obrony przed tą karą. Ponadto poruszył problematykę odpowiedniego stosowania do postępowań dyscyplinarnych przepisów Kodeksu postępowania karnego ze względu na brak wskazówek ustawodawcy, czym tak naprawdę jest w tym przypadku odpowiednie stosowanie przepisów.

W ostatnim wystąpieniu „Transformacja postępowań dyscyplinarnych zawodów prawniczych w kontekście konwencyjnego i konstytucyjnego standardu prawa do sądu” mgr Tomasz Kosicki (Uniwersytet Gdański) nawiązał do ewolucji postępowań dyscyplinarnych w ramach poszczególnych samorządów prawniczych. Omówił kwestię sądowej kontroli orzeczeń dyscyplinarnych. Podkreślił także, że dzisiejsza regulacja postępowań dyscyplinarnych zapewnia rozszerzony standard ochrony prawa do sądu w stosunku do tego, który wynika z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Uzupełnieniem wszystkich wystąpień była owocna dyskusja z udziałem uczestników oraz gości, podejmowana po każdym panelu, choć niewątpliwie szczególnej dynamiki nabrała na zakończenie konferencji. Uczestnicy odnieśli się do kwestii istnienia alternatywnych dróg do zawodów prawniczych, w szczególności możliwości wpisania się na listę adwokatów bądź radców prawnych bez odbycia stosownej aplikacji. Nie zabrakło przy tym głosów zarówno popierających taką „skróconą” ścieżkę, jak i popierających system aplikacji, choć z pewnymi zastrzeżeniami, np. konieczności ulepszenia relacji patron–aplikant. Nowe regulacje dotyczące komorników były też przedmiotem żywiłowej debaty. Uczestnicy zwrócili uwagę na fakt, że te nowe regulacje stanowią swego rodzaju podstawę do ukształtowania klasycznego stosunku pracy, którego stroną miałby być komornik. Szeroko omawiane były również kwestie marketingu i reklamy w ramach wykonywania zawodu zaufania publicznego. Uczestnicy konferencji ponownie podzieleni byli w swoich wypowiedziach: część z nich popierała możliwość promowania zawodów zaufania publicznego, część zaś krytykowała coraz bardziej liberalne podejście do reklamowania się przez prawników.

Regulacje dotyczące prawniczych zawodów zaufania publicznego zapewne będą w przyszłości przedmiotem następnych zmian, które ponownie mogą wpłynąć na sposób działania poszczególnych samorządów prawniczych oraz na samą istotę wykonywanego zawodu. Niewątpliwie, będzie to stanowić impuls do zorganizowania pod koniec 2019 r. kolejnej konferencji poświęconej prawnej reglamentacji poszczególnych prawniczych zawodów zaufania publicznego, na którą Zakład Prawa Administracyjnego WPiA UMK serdecznie zaprasza.